

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2519/2019
04.07.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Зоране Делибашић и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 10051/18 од 20.12.2018. године, у седници већа одржаној дана 04.07.2019. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 10051/18 од 20.12.2018. године, у ставу другом изреке.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 202/18 од 27.09.2018. године, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана је тужена да му на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 750.000,00 динара и на име накнаде материјалне штете за састављање поднеска Комисији за рехабилитационо обештећење износ од 19.500,00 динара. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног до траженог износ од 4.354.500,00 динара на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, као и захтев за исплату износа од 60.000,00 динара на име накнаде материјалне штете за састављање ванредног правног лека. Ставом трећим изреке утврђено је да је тужба повучена у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му уплати радни стаж у трајању од 2 године код Фонда ПИО. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 122.272,00 динара. Ставом петим изреке, одбијена је молба тужиоца за ослобађање од плаћања судске таксе.

Пресудом Апелационог суда у у Београду Гж 10051/18 од 20.12.2018. године, ставом првим изреке одбијене су као неосноване жалбе парничних

странака и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П 202/18 од 27.09.2018. године у делу става првог изреке којим је обавезана тужена да исплати тужиоцу на име накнаде материјалне штете за састављање поднеска Комисији за рехабилитационо обештећење износ од 19.500,00 динара, као и у другом ставу изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става првог изреке тако што је обавезана тужена да исплати тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе износ од 500.000,00 динара, док је преко наведеног износа до износа досуђеног првостепеном пресудом и то за износ од 250.000,00 динара, одбијен као неоснован тужбени захтев. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у четвртном ставу изреке првостепене пресуде тако што је обавезана тужена да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 136.967,00 динара. Ставом четвртим изреке одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка, док је ставом петим изреке обавезан тужилац да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 9.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену – одлуке о преиначењу из става другог изреке, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, са позивом на члан 404. Закона о парничном поступку.

Врховни касациони суд о ревизији тужиоца није одлучивао на основу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14 и 87/18- у даљем тексту ЗПП), јер је у овом случају ревизија дозвољена по члану 403. став 2. тачка 2. истог закона, који искључује примену одредаба о посебној ревизији.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је пресудом Војног суда при Крагујевачком корпусу Ик 4/99 од 10.04.1999. године оглашен кривим због кривичног дела одбијање примања и употребе оружја из члана 202. став 2. у вези са чланом 226. став 1. Кривичног закона СРЈ и осуђен на казну затвора у трајању од пет година, у коју му је урачунато време проведено у притвору. Врховни војни суд је решењем Квл 8/2000 од 19.01.2000. године усвоји захтев за ванредно ублажавање казне, па је преиначена наведена правноснажна кривична пресуда тако што је тужилац за учињено кривично дело осуђен на казну затвора у трајању од једне године. Тужилац је рехабилитован решењем Вишег суда у Пожаревцу Рех 7/16 од 24.07.2017. године, којим је утврђено да су ништаве пресуде Војног суда при Крагујевачком корпусу Ик 4/99 од 10.04.1999. године и Врховног војног суда у Београду Ик 22/99 од 27.04.1999. године, као и да су

ништаве све њихове правне последице, те се предлагач (овде тужилац) сматра неосуђиваним лицем. Тужилац је током 1992. године одслужио војни рок са употребом оружја, потом је 1998. године постао члан верске организације „...“, а током 1999. године позван је на војну службу с обзиром на ратно стање у држави, када је одбио да носи оружје позивајући се на приговор савести. Због тога је против њега од стране Војног суда покренут кривични поступак због кривичног дела одбијање примања и употребе оружја и осуђен је на казну затвора од једне године, коју је издржао. Тужилац је боравак у затвору тешко поднео, као и његова породица, с обзиром да је био ожењен и отац троје малолетне деце. Супруга је била приморана да ради и продаје робу по пијацама како би издржавала децу. Пре одласка у затвор, тужилац је био запослен као ... у ..., али је због одласка у затвор изгубио посао, а након издржане касне и изласка из затвора није могао поново да се запосли у истом предузећу, већ је радио друге послове. Тужилац се дана 26.09.2017. године обратио захтевом за обештећење Комисији за рехабилитационо обештећење при Министарству правде РС.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови закључили да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете, а другостепени суд је правилно применио релевантно материјално право када је снизио износ досуђене новчане накнаде по овом основу.

Ревидент у ревизијским наводима изражава супротан правни став од израженог става другостепеног суда у побијаној одлуци и у суштини оспорава процену нижестепених судова која се односи на појам правичне новчане накнаде, која тужиоцу у сваком случају припада.

Наиме, одредбом члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/11), прописано је да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. овог закона, има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Дакле, основ за тужиочево потраживање, као рехабилитованог лица, новчане накнаде за нематеријалну штету коју трпи у виду душевних болова због неосноване осуде и лишења слободе садржан је у цитираној одредби Закона о рехабилитацији, а остварује се у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Видови правно признате нематеријалне штете, као и услови и критеријуми за одмеравање и досуђивање правичне новчане накнаде регулисани су чланом 200. Закона о облигационим односима, који, између осталог, прописује да ће суд за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободе или права личности, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о њеној висини, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Правична новчана накнада која се досуђује у складу са наведеним законским одредбама

представља сатисфакцију којом се ублажавају поремећаји у душевној сфери оштећеног и омогућава да за себе оствари неку пријатност.

Према ставу судске праксе, душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Сходно томе, за ту штету досуђује се један износ накнаде, при чијем се одмеравању узимају у обзир све околности конкретног случаја, а пре свега углед који је оштећени раније уживао у својој средини, породични и друштвени статус, однос средине према њему после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела који су му стављени на терет, време трајања и услови лишења слободе, могућност запослења и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи.

Према оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је, синтезом свих утврђених битних околности конкретног случаја и насталих последица ситуације у којој се тужилац нашао, правилно одлучио када је по жалби тужене снизио висину досуђене новчане накнаде. Износ досуђен побијаном одлуком од 500.000,00 динара, по оцени ревизијског суда, одмерен је правилном применом члана 200. ЗОО, у складу је са циљем коме служи накнада нематеријалне штете и представља правично и адекватно обештећење за душевне патње тужиоца услед повреде части и угледа, слободе и права личности, што супротне наводе ревизије чини неоснованим. Ово посебно ако се има у виду да је примарна морална сатисфакција остварена доношењем одлуке о рехабилитацији тужиоца и уклањању из правног поретка ништавих судских одлука. Стога су неосновани наводи ревизије о дискриминацији тужиоца у односу на лица која потражују и остварују судску заштиту права на накнаду штете због неоснованог притвора досудом већих износа, управо из разлога што се не ради о лицима у истој чињеничноправној ситуацији. Тужилац је (делимичну) сатисфакцију доживео првенствено у поступку рехабилитације доношењем и објављивањем одлуке која представља признање и декларацију државе за незаконитог поступања према тужиоцу као рехабилитованом лицу, што је, иако недовољна сатисфакција, у знатој мери умањило душевне болове тужиоца због неоснованог лишења слободе. По оцени Врховног касационог суда, износ досуђен тужиоцу за тражени вид нематеријалне штете, заједно са осталим мерама (рехабилитација, одлука надлежног државног органа, односно признање државе да је овде учињена велика грешка и друго) може да доведе до успостављања поремећене психичке равнотеже код тужиоца због учињених повреда његових права. Не могу се прихватити као основани наводи ревизије да је досуђен износ пренизак и да није адекватан интензитету и времену трајања душевних болова тужиоца, посебно ако се има у виду да тужилац није доказао у поступку евентуалне пропусте првостепеног суда у вези са утврђивањем чињеница које би довеле до одмеравања накнаде у вишем износу. Наиме, евидентно је да се тужилац после неоснованог лишења слободе поново запослио и наставио да живи са својом породицом, без икаквих здравствених и социјалних последица, дакле успео је да све то превазиђе и колико толико нормално живи, што говори и о снази његове личности. Протек времена од учињене повреде сам по себи не

-5-

доводи до умањења штете, јер дугогодишње трпљење учињене неправде може и да појача психичке патње. Међутим, у конкретном случају, очито је да је тужилац успео да се, после свега што је преживао, уклопи и настави нормалан живот. Отуда већи износ нематеријалне штете од онога који је досуђен побијаном другостепеном пресудом не би био у складу са правном природом и сврхом накнаде овог вида штете, сходно члану 200. став 2. ЗОО.

Са наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци, на основу члана 414. ЗПП.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић